

Կ Ա Ր Ծ Ի Ք

Աննա Վալերիի Դոնչենկոի «Ռուսաստանի և Հայաստանի արդյունաբերական կոոպերացիայի զարգացման հեռանկարները» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Հ.00.06 – «Միջազգային տնտեսագիտություն» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար:

Ատենախոսության թեմայի արդիականությունը

Հետազոտական թեման՝ նվիրված Ռուսաստանի և Հայաստանի արդյունաբերական կոոպերացիայի զարգացման հեռանկարներին, չափազանց արդիական է արդի համաշխարհային տնտեսության պայմաններում: Հեղինակը ցույց է տալիս, որ ԵԱՏՄ շրջանակներում խորը արդյունաբերական համագործակցությունը, մասնավորապես՝ երկկողմանի գործընկերությունը, փոքր տնտեսություններին հնարավորություն է տալիս օգտվել առաջադեմ տեխնոլոգիաներից և ամրապնդում է եվրասիական ինտեգրացիան: Այս համատեքստում կարևոր է, որ Հայաստանը, որն արդեն ակտիվորեն դիվերսիֆիկացնում է արտադրությունը և ազատականացնում շուկան, զարգացնի առևտրատնտեսական համագործակցությունը Ռուսաստանի հետ:

Հեղինակը նշում է, որ Հայաստանում առկա է բարձր տեխնոլոգիական պոտենցիալ, իսկ Ռուսաստանի լայնածավալ արդյունաբերական հնարավորությունները կարող են ծառայել որպես անհրաժեշտ հենապուն հարաբերությունների խորացման համար: Այս համընկումը ստեղծում է սուր պահանջ արդյունաբերական համատեղ ներդրումներ արդյունավետ կազմակերպելու համար:

Գոյություն ունեցող տեսական զարգացումներից անկախ, ռուս-հայաստանյան գործընկերության զարգացման հստակ ռազմավարական ձևաչափ մշակելու համար անհրաժեշտ են լրացուցիչ էմպիրիկ հետազոտություններ՝ հաշվի առնելով աշխարհատնտեսական փոփոխությունները, ինչը և արվել է հեղինակի կողմից:

Հետազոտության նպատակներն ու խնդիրները

Ատենախոսության նպատակն է բացահայտել Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև արդյունաբերական համագործակցության միտումներն ու զարգացման ուղիները, ինչպես նաև հեռանկարները, ինչպես նաև մշակել գործնական առաջարկություններ երկու երկրների միջև փոխշահավետ առևտրատնտեսական գործընկերության ռազմավարության ձևավորման համար ժամանակակից իրողություններում: Այս նպատակին հասնելու համար աշխատանքում լուծվում են հետևյալ խնդիրները՝

- Հաշվի առնել Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև արդյունաբերական կոռպորացիայի ընդհանուր սկզբունքների ձևավորման առկա պայմանները, այդ թվում՝ ԵԱՏՄ համատեքստում, գնահատել Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև առևտրատնտեսական համագործակցության հեռանկարները մոտ և երկարաժամկետ հեռանկարում:
- Առաջարկել եվրասիական օրենսդրության ներդաշնակեցման տարբերակներ, այդ թվում՝ ազգային կարգավորող շրջանակներում առանձին իրավական նորմերի ներդրման առումով, և ցույց տալ դրանց գործնականում ներդրման արդյունքները:
- Գնահատել Հայաստանի և Ռուսաստանի միջև արդյունաբերական ինտեգրման դերը և ցույց տալ արտաքին և ներքին առևտրի միտումները ԵԱՏՄ-ին անդամակցության համատեքստում:
- Վերլուծել և որոշել Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև արտաքին առևտրային ինտեգրման դինամիկան ԵԱՏՄ շրջանակներում:
- Տալ Ռուսաստանի և Հայաստանի տնտեսությունում և արդյունաբերությունում տեղի ունեցող գործընթացների հոգեբանական գնահատականը:

Ատենախոսության հիմնական նպատակն է ստանալ դրական սցենար եվրասիական արդյունաբերական համագործակցության խորացման և ընդլայնման համար՝ օգտագործելով Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև երկկողմ համագործակցության շրջանակը, կառուցելով համագործակցության հաջող մոդել, որն ուղղված է երկրների տեխնոլոգիական ինքնիշխանության մակարդակի բարձրացմանը,

արտադրության ծավալների և սպառողական շուկայի ընդլայնմանը, նոր միջսահմանային արտադրական շղթաների կառուցմանը և բիզնեսի համար հարմարավետ մրցակցային միջավայրի ստեղծմանը:

Հիմնական գիտական արդյունքները և հետազոտության նորույթը

Ա.Վ.Դոնչենկոյի աշխատանքը ներառում է մի շարք գիտական արդյունքներ, որոնք ունեն գործնական և տեսական ներուժ՝

- Բացահայտվել են Ռուսաստանի և Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական և ֆինանսական քաղաքականության անկայունության բացասական հետևանքներն ու սպառնալիքները ներկայիս փուլում՝ աշխարհաքաղաքական և արտաքին տնտեսական փոփոխությունների համատեքստում համակարգված արդյունաբերական կոռպորացիայի բացակայության պայմաններում:
- Մշակվել են Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև արդյունաբերական կոռպորացիայի նոր մոտեցումներ և մեխանիզմներ, որոնք ուղղված են հայեցակարգային և արժեքային մակարդակներում հակասությունների հարթեցմանը և տնտեսական աճի լրացուցիչ հնարավորությունների ստեղծմանը:
- Արդյունաբերական ճկունության հեքսաֆլեքսի միջոցով մշակվել է ԵԱՏՄ շուկայի հոգեբանական ազդեցության և կայունության, ինչպես նաև արդյունաբերության վրա սթրեսի ազդեցության գնահատման մոտեցում: Որտեղ հիմնական փուլը ներկայացվում է որպես ազգային արդյունաբերական քաղաքականության մշակում և որոշիչ կետ: Միջին փուլը պատասխանատու է դրանց համակարգման համար և նախագծերի կառավարման կենտրոնն է: Վերին փուլը ազգային արդյունաբերական քաղաքականությունների ներդաշնակեցումն է՝ գերարժեքը կամ արդյունաբերական հեքսաֆլեքսի աջ անկյունը:
- Մշակվել է երկկողմ և ներեվրասիական նախագծերում արդյունաբերական և ներդրումային բաղադրիչների արդիականացման և ամրապնդման նոր մոտեցման ներդրման մեխանիզմ, որը կապահովի

աշխատատեղերի ստեղծումը Ռուսաստանում և Հայաստանում, կբարձրացնի երկրի տնտեսական զարգացման մակարդակը և կօգնի կանխել «ուղեղների արտահոսքը»:

- Կատարվել է Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև կոոպերացիայի և փոխգործակցության ներուժի և մեխանիզմների, ինչպես նաև առևտրային, տնտեսական և արդյունաբերական փոխազդեցության իրական մակարդակի գնահատում, ներկայացվել է ռուս-հայաստանյան նախագծերի գնահատում՝ ներդրումային ծախսերի, արտադրության ծավալների, տրանսպորտային ծախսերի և օրենսդրության ներդաշնակեցման աստիճանի առումով համագործակցության օպտիմալացման տեսանկյունից, ինչը հնարավորություն է տվել ձևակերպել արտադրության ծավալների ավելացման, տրանսպորտային ծախսերի կրճատման և լրացուցիչ ֆինանսական ռեսուրսների ներգրավման բանաձև:
- Մշակվել է ռուսական տիեզերքի և դրա բարձր տեխնոլոգիական թվային լանդշաֆտի ստեղծման վրա դրա ազդեցության ըմբռնման նոր մոտեցում՝ նորարարական և արդյունաբերական կոոպերացիայի գործընթացները, կայուն մատակարարման շղթաները և շուկայի վերահսկողությունը ապահովելու համար:

Ատենախոսության հիմնական բովանդակությունը

Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, չորս գլուխներից, եզրակացությունից, հղումների ցանկից և հավելվածներից: Աշխատանքի շարադրանքը կառուցված է տրամաբանորեն և հետևողականորեն:

Ներածությունում հեղինակը հիմնավորում է թեմայի արդիականությունը, ձևակերպում է հետազոտության նպատակը, խնդիրները, օբյեկտը և առարկան, նկարագրում մեթոդաբանական հիմքը և տեղեկատվական աղբյուրները:

Ատենախոսության առաջին՝ «Արդյունաբերական կոոպերացիայի տեսական հիմքերը ինտեգրացիոն փոխազդեցության համատեքստում» գլուխը քննարկում է արդյունաբերական համագործակցության ուսումնասիրության հիմնական տեսական և

մեթոդաբանական մոտեցումները, բացահայտում է պետությունների միջև համագործակցության, ինտեգրման և տնտեսական փոխադեցության հասկացությունները: Այն նաև ներկայացնում է գիտական դիրքորոշումների և հասկացությունների ակնարկ, որոնք կարևոր են միջպետական արդյունաբերական համագործակցության էությունը հասկանալու համար:

Ատենախոսության երկրորդ գլխում՝ «Արդյունաբերական կոոպերացիայի ինստիտուցիոնալ միջավայրը և կարգավորման մեխանիզմները EUSU-ում», ներկայացվում է Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում արդյունաբերական կոոպերացիայի գործընթացները կարգավորող ներկայիս ինստիտուցիոնալ շրջանակի և իրավական մեխանիզմների վերլուծությունը: Ուսումնասիրվում են հիմնական համաձայնագրերը, ռազմավարական փաստաթղթերը, վերազային մարմինների դերը և մասնակից երկրների, այդ թվում՝ Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև համագործակցության նախագծերի կարգավորման առանձնահատկությունները:

Ատենախոսության երրորդ գլուխը՝ «Ռուսաստանի Դաշնության և Հայաստանի Հանրապետության միջև արդյունաբերական համագործակցության ներկայիս վիճակի գնահատականը», ներկայացնում է երկու երկրների միջև արդյունաբերական կոոպերացիայի իրական վիճակի էմպիրիկ վերլուծություն: Դիտարկվում են համագործակցության հիմնական ոլորտները, կոոպերացիային մասնակցող հիմնական ոլորտները, և բացահայտվում են երկկողմ կոոպերացիոն կապերի հետագա զարգացմանը խոչընդոտող առկա խոչընդոտներն ու խնդիրները:

Աշխատանքի չորրորդ գլխում՝ «EUSU շրջանակներում արդյունաբերական կոոպերացիայի խորացման հեռանկարներն ու ուղղությունները», ներկայացվում է Եվրասիական տարածքում արդյունաբերական կոոպերացիայի զարգացմանը և խորացմանը նվիրված գործնական առաջարկություններ և ռազմավարական ուղեցույցներ: Հիմնավորվում են համատեղ արտադրական նախագծերի աջակցության հնարավոր ձևերը, նորարարական և տեխնոլոգիական կոոպերացիայի խթանման մեխանիզմները, ինչպես նաև ինստիտուցիոնալ և վարչական սահմանափակումների վերացման ուղիները:

Վերջում հեղինակը ձևակերպել է հետազոտության վերաբերյալ ընդհանուր եզրակացություններ, ամփոփել է ուսումնասիրության արդյունքները, ներկայացրել է

յուրաքանչյուր գլխի համար ընդհանրացված եզրակացություններ, հաստատել է ուսումնասիրության վարկածը և ձևակերպել է առաջարկություններ պետական մարմինների և գործարար համայնքի համար:

Դիտողություններ ատենախոսության վերաբերյալ

Ընդհանուր առմամբ, Ա.Վ.Դոնչենկոյի ատենախոսական աշխատանքն իրականացվել է բարձր գիտական մակարդակով: Այնուամենայնիվ, կան որոշ կետեր, որոնք հարցեր են առաջացնում.

1. Էմպիրիկ վերլուծությունը հիմնված է մի քանի ձեռնարկությունների վերլուծության համեմատության վրա: Անհրաժեշտ է ընդլայնել էմպիրիկ բազան՝ վերլուծության մեջ ներառելով տարբեր ոլորտների առնվազն 10-12 ձեռնարկություն՝ արդյունքների հավաստիությանը բարձրացնելու համար:
2. Հետազոտության մեջ ներկայացված էկոնոմետրիկ մոդելը անհրաժեշտություն ունի համալրվելու մի շարք նոր փոփոխականներով ավելի մեծ արդյունավետության համար, օրինակ՝ արտադրության ծավալի ինդեքսով, ենթակառուցվածքների գնահատականի ինդեքսով՝ իրական պայմանների ավելի բազմաչափ արտացոլման համար:
3. Հետազոտության մեջ դիտարկվող «հեքսաֆլեքս» մոդելի մեթոդաբանական հիմքերը կարիք ունեն ավելի դետալային բացահայտման՝ հիմնավորել, թե որ վեց բաղադրիչներն են ներառված արդյունաբերական հեքսաֆլեքսում և հիմնավորել յուրաքանչյուրի ընտրությունը՝ հիմնվելով ինտեգրացիոն գործընթացների տեսության վրա: Ցանկալի կլիներ յուրաքանչյուր բաղադրիչի համար ձևավորել որոշակի քանակական և որակական ցուցանիշներ (օրինակ՝ որոշումների կայացման արագությունը, միջպետական վստահության մակարդակը, սահմանային նախագծերի քանակը, ձեռնարկության հարմարվողականության ինդեքսը), ինչպես նաև նկարագրել դրանք չափելու և մեկ «հեքսաֆլեքս» ինդեքսում համախմբելու մեթոդաբանությունը:
4. Աշխատանքը էականորեն կշահեր, եթե իրականացվեր «հեքսաֆլեքս» մոդելի էմպիրիկ վավերացում՝ օգտագործելով իրականում գործող համագործակցության նախագծերի (Էներգետիկ, թվային և թեթև

արդյունաբերություն) օրինակով, հաշվարկելով «հեքսաֆլեքս» ինդեքսները
ԵԱՏՄ նախաձեռնությունների իրականացումից առաջ և հետո, և գնահատելով
այդ ցուցանիշների կապը արտադրության, ներդրումների և արտահանման
ծավալների հետ:

Ամփոփելով, չնայած նշված թերությունների, Ա.Վ.Դոնչենկոյի
ատենախոսությունը իրականացվել է մեթոդական բարձր մակարդակով, դրա
արդյունքներն ունեն ինչպես տեսական, այնպես էլ գործնական նշանակություն:
Հեղինակի առաջարկած մոդելները կարող են հիմք դառնալ ԵԱՏՄ ռազմավարության
համագործակցության և կոոպերացիայի չափման ընդհանրական համակարգի
ստեղծման համար:

Եզրակացություն

Բովանդակության հիման վրա կարող ենք եզրակացնել, որ Ա.Վ.Դոնչենկոյի
ատենախոսական աշխատանքը լուրջ հետազոտական աշխատանք է, որը
հաստատվում է ստացված վերջնական արդյունքներով: Օգտագործված տեսական և
գործնական մոտեցումները, ինչպես նաև ուսումնասիրության ընթացքում
հավաքագրված էմպիրիկ տվյալները գիտականորեն հիմնավորված են, համոզիչ և
ընդունելի: Հեղինակի կողմից առաջարկված առաջարկությունների կատարումը կարող
է էական ազդեցություն ունենալ Հայաստանի և Ռուսաստանի ձեռնարկությունների
կոոպերացիային ուղղված միջոցառումների մշակմանը:

Այս աշխատանքի ինքնուրույնությունը, ամբողջականությունն ու արժեքը,
տեսական բազայի և գործնական արդյունքների առատությունը թույլ են տալիս
եզրակացնել, որ աշխատանքն իրականացվել է մեթոդաբանական բարձր
մակարդակով, դրա արդյունքներն ունեն և՛ տեսական, և՛ գործնական նշանակություն:

Ատենախոսության սեղմագիրը համապատասխանում է աշխատանքի
բովանդակությանը և ներառում է դրա հիմնական դրույթներն ու արդյունքները:
Ատենախոսության հիմնական դրույթները ներկայացված են ութ գիտական
հրապարակումներում:

Աննա Վալերիի Դոնչենկոյի ատենախոսությունը՝ «Ռուսաստանի և Հայաստանի
արդյունաբերական կոոպերացիայի զարգացման հեռանկարները» թեմայով

ատենախոսությունը համապատասխանում է ԲԿԳԿ-ի կողմից թեկնածուական
ատենախոսության համար ներկայացված պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է
Ը.00.06 – «Միջազգային տնտեսագիտություն» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության
թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

տնտեսական գիտությունների թեկնածու

Է. Գ. Կարապետյան

Է. Գ. Կարապետյանի ստորագրության իսկությունը
հաստատում եմ՝

Ռուս-Հայկական (Մլավոնական) համալսարանի
գիտական քարտուղար, Բ.Գ.Թ.

Ռ.Ս. Կասաբաբովա

3 հուլիսի, 2025թ.

